

Руїна

(1657 – 1687 рр.)

"Через якісь чверть віку, які минули з дня смерті Богдана, "руїна" Правобережної України досягла свого апогею. Подільська, Брацлавська й більша частина Київського воєводства — ці перлини польської корони — перетворилися на пустелю... Далі в глибину краю пустеля робилась зовсім безлюдною. Розкішні ниви заростали бур'яном: ніде житла людського, ні ознаки стад, якими ще так недавно славилася Україна; здичавілі собаки вели жорстоку боротьбу за виживання з вовками... Припинився торговельний рух, заросли дороги..."

О.Єфименко

Під час руїни відбувалася боротьба за владу між:

П. Куліш: „Чорна Рада”.

І кривав у його в руці бунчук гетьманський.

- *козацькою старшиною Війська Запорозького;*
- *шляхтою;*
- *“черню” — нижчими прошарками суспільства (міщанами, селянами, простими козаками).*

Іван Виговський (1657 – 1659)

1658 р. – Гадяцький договір

1659 р. – битва під Конотопом

Гадяцький договір'58

- Польща+Україна+ВКЛ
- Україна в складі Брацлавського, Київського і Чернігівського воєводств під назвою “Велике князівство Руське” разом з Польським королівством і Великим князівством Литовським входила до Речі Посполитої на правах “як вільні до вільних і рівні до рівних”;
- князівство мало свій суд, казну, монету, військо в 30 тис. реєстрованих козаків,
- виборне довічне гетьманське управління, але самотійні зовнішні відносини з іншими державами заборонялись;
- православна віра урівнювалась в правах з католицькою, унія скасовувалась,
- передбачалось заснування в Україні двох університетів,;

**Присяга короля Я. Казимира
на договорі 10 червня 1659 р.**

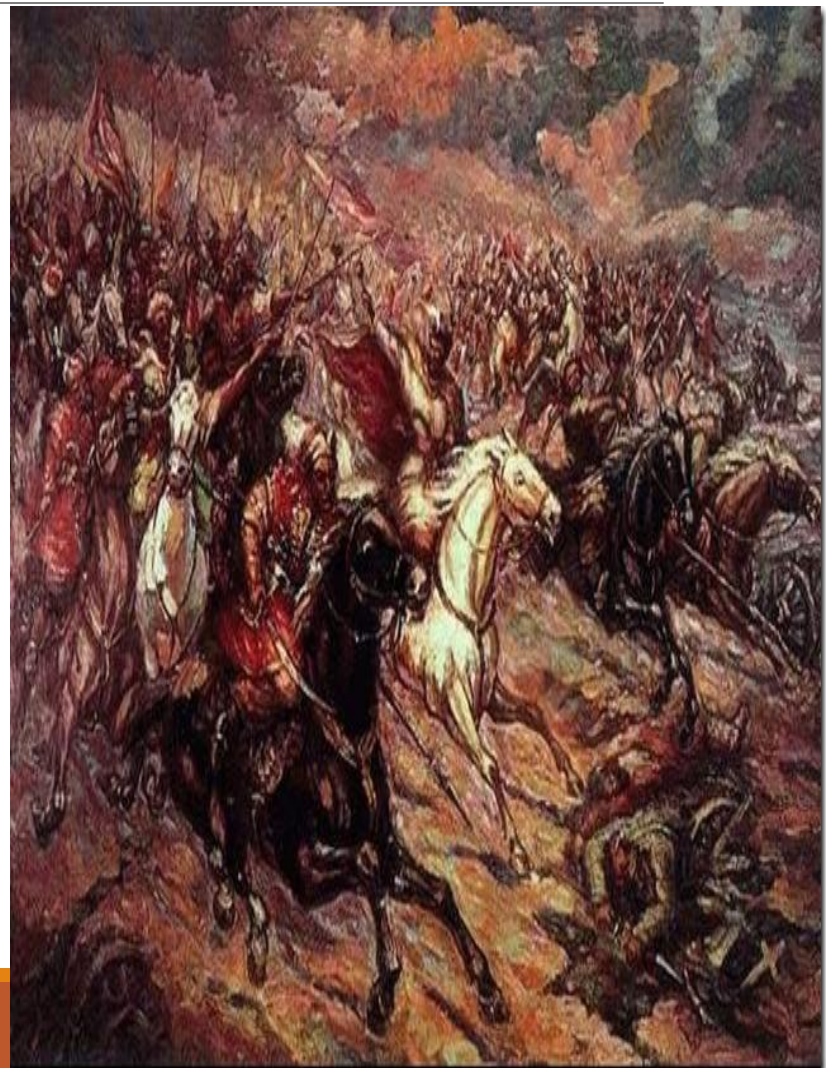

Юрій Немирич

- дипломат, автор
проєкту Гадяцького
договору

Конотопська битва'59

Перемога І. Виговського над
московським військом

Юрій Хмельницький (1659-1663 рр.)

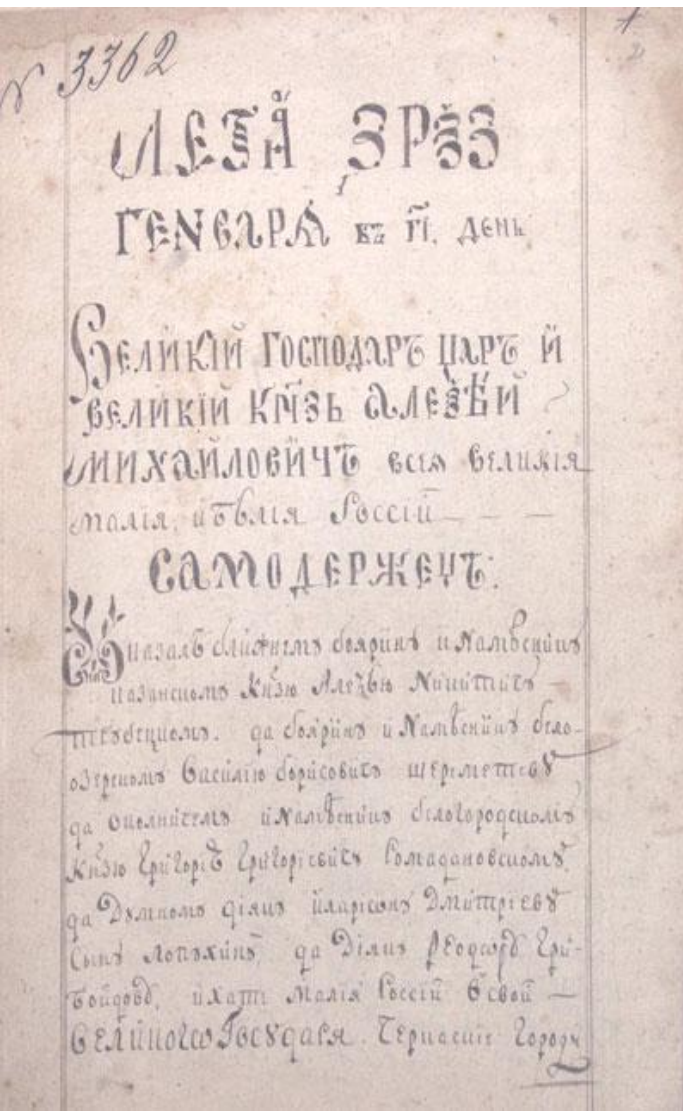

1659 р. – Переяславські статті

1660 р. – Чуднівська кампанія

1660 р. – Слободищенський
трактат

із Москвою – Переяславські статті '59

- московські війська розташовувалися в усіх великих містах: Переяславі, Ніжині, Брацлаві, Умані та Чернігові;
- козакам заборонено вести війни і мати зовнішні відносини без дозволу царя;
- обрання гетьмана і старшини має відбуватися тільки з ухвали московського царя;
- гетьман має присягати на вірність московському цареві;
- козаки мусять брати участь у московських війнах;

Наслідок: Гетьманщина - лише автономія у складі Московії

Чуднівська кампанія '60

Наслідок: підписання Слободищенського трактату

Слободищенський трактат'60

Слободищенський трактат з Польщею:

- *Україна відновлювала державний зв'язок з Річчю Посполитою на основі Гадяцького договору 1658 р.*
- *Велике князівство Руське не створювалося, Гетьманщина отримувала лише автономію лише з гетьманом.*
- *Українська армія зобов'язувалась взяти участь у військових діях проти Московської держави.*

Юрій Хмельницький

Протекторат
Росії

1659-1660

Московський договір 1659 р.

Протекторат
Польщі

Чуднівська кампанія 1660р

Слободищенський трактат 1660 р.

Юрась повернувся'77-81

Був ставлеником Туреччини (“князем сарматським”), яка прагнула зберегти контроль над правобережжям після зречення П. Дорошенка.

Чигиринські походи'77,78

Юрась + Османська імперія +
Кримське ханство

VS Іван Самойлович+ Московія

1ий похід'77: поразка турків

2ий похід '78: перемога турків і повне знищення Чигирин

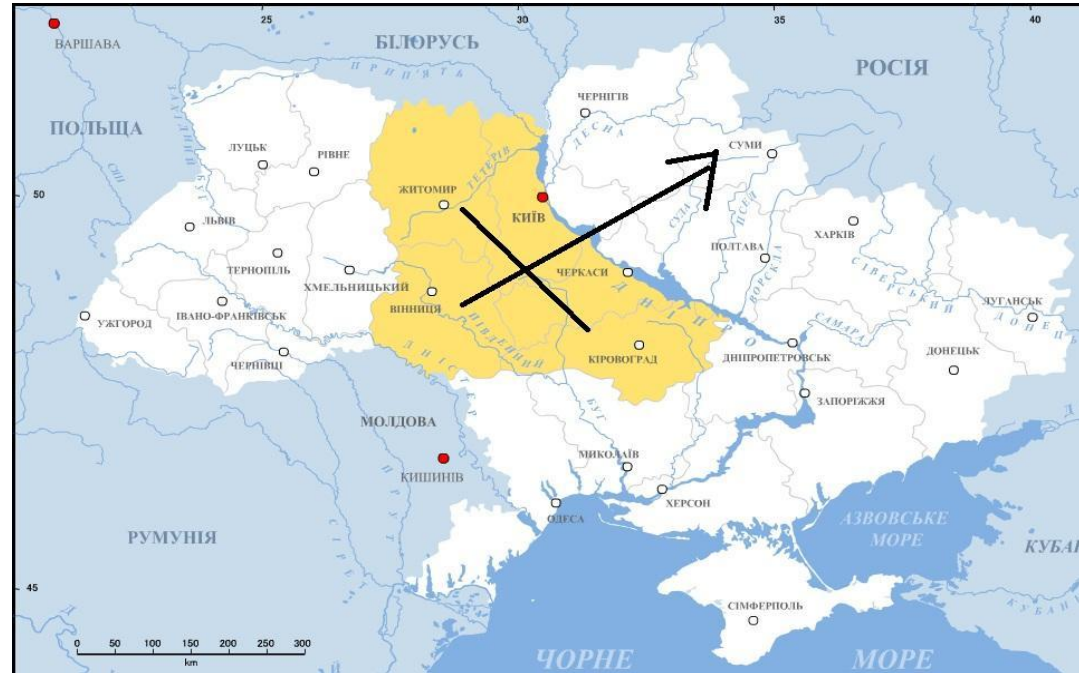
Наслідок походу: Великий Згін

Великий згін'78-79

Великий згін – примусове переселення (депортація) населення Правобережжя (насамперед Київщини) на Лівобережжя, що було зроблено військами І. Самойловича.

Наслідок: **Бахчисарайський мир'81**

Бахчисарайський мир'81

*Москва й Туреччина підписали
Бахчисарайський мир .:*

- 1.Кордон по Дніпру
- 2.*Московії* – Лівобережжя, Київ+ Січ
- 3.Між зонами впливу створювалась буферна зона
- 4.Туреччині – землі між Бугом і Дністром (Поділля).

Павло Тетеря'63 –65

Перший гетьман
Правобережжя після
розколу'63-65

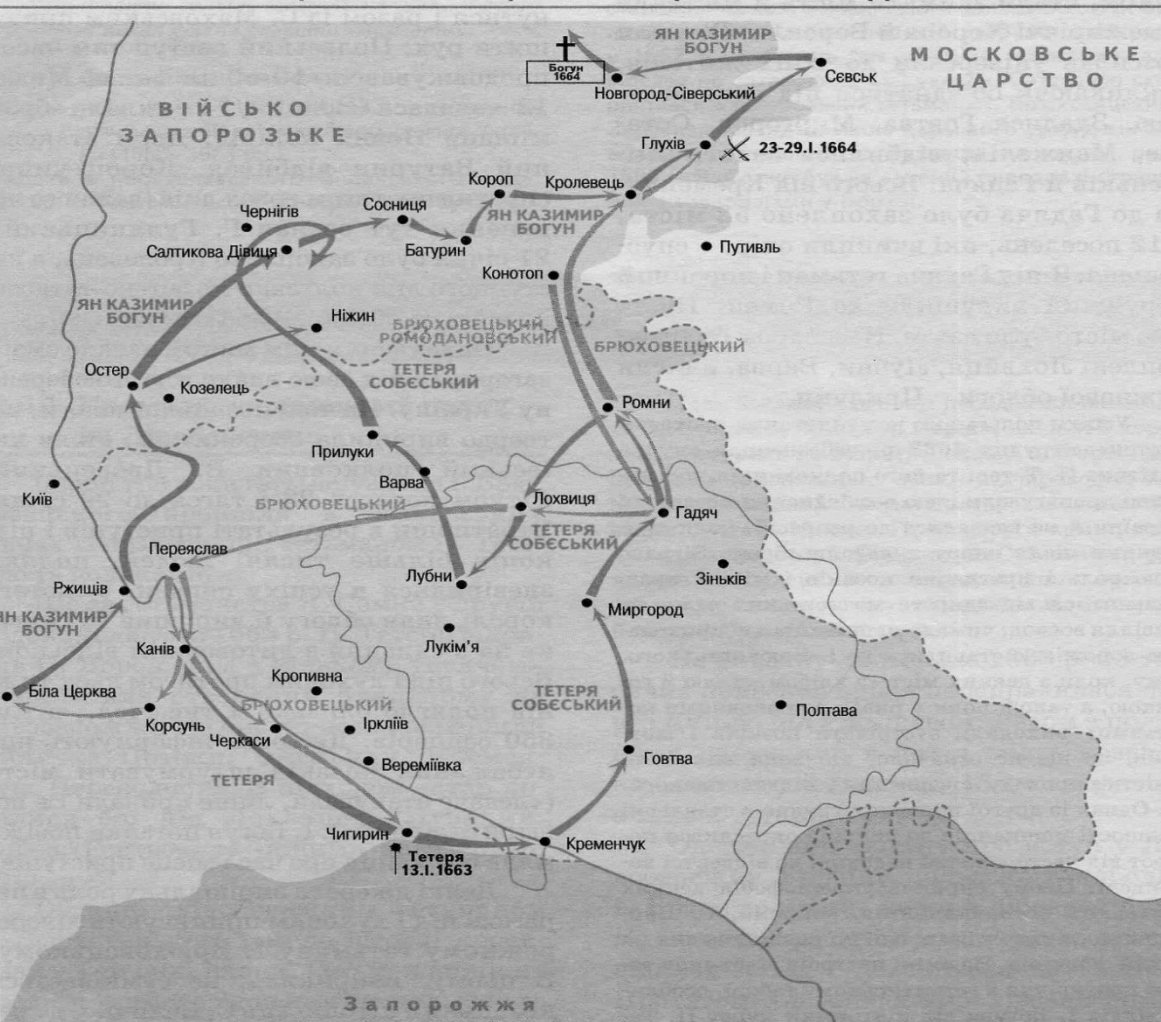
Учасник походу на
Лівобережжя'63-64

Похід на Лівобережжя'63-64

<http://history.guberg.org.ua/?p=18040>

I. Брюховецький проти П. Тетері. 1663—1664 рр.

Карта 29.5

Похід на
Лівобережжя
разом з польським
королем Яном II

Наслідок: поразка

Іван Брюховецький, 1663 –68 рр.

(Лівобережжя)

Був обраний на Чорній Раді у Ніжині (1663 р.)

І-ший гетьман Лівобережжя після розколу

Першим здійснив поїздку до Москви

Промосковський: Батуринські й Московські статті

Підняв антимосковське повстання '67-68

Батуринські статті'63

Уклав із Москвою **Батуринські статті**
(1663 р.):

-підтверджено умови Березневих статей (1654 р.) і Переяславських статей (1659 р.);

-Гетьманищина забезпечує харчами московське військо в Україні;

-українським купцям заборонено ввозити і продавати тютюн і горілку в Московській державі, а хліб, на Правобережжі й у Кримському ханстві.

Московські статті'65

У 1665 р. підписав *Московські статті:*

- вибори гетьмана відбувалися лише за згоди царя;
- московські залоги розташовувалися в усіх найбільших українських містах, а також у фортеці Кодак;
- податки збирали московські посадовці;

Андрусівське перемир'я'67

Польща+ Москва

Україну поділили вздовж Дніпра на 2 частини:

- 1.Лівобережжя з Києвом тимчасово залишалося під владою Москви,
2. Правобережжя – за Польщею.
- 3.Запоріжжя підпорядковувалося і царю, і королю.
- 4.Договір на 13,5 р.

Петро Дорошенко

1665-76 рр.

- «Сонце Руїни»
- З 1668 по 1669 рр. – гетьман двох берегів Дніпра
- Визнав турецький протекторат (Корсунські статті 69)
- Сердюки – особиста гвардія гетьмана з найманців

Корсунські статті'69

Дорошенко+турки

- Турецький султан допомагає П.Дорошенку відвоювати у Речі Посполитої Галичину, Волинь, Київщину та розпочати з Московським царством війну за Лівобережжя.
- Гетьман обирається довічно.
- УПЦ зберігає автономію в складі константинопольського патріархату.
- Укр. Населення не сплачує данину і

Бучацький договір'72

Річ Посполита і Османська імперія

1. Річ Посполита визнавала незалежність **Української держави** в межах Брацлавщини та Південної Київщини.
2. Поділля відійшло до Туреччини, стало її провінцією.
3. Решта земель Правобережної України з гетьманом П.Дорошенком визнавали протекторат султана.

П.Дорошенко

Поступово П.Дорошенко втрачає авторитет і підтримку народу, оскільки “привів” на українські землі татар і турків, які грабували українські поселення та брали ясир. П. Дорошенко, розчарований союзництвом із Туреччиною, віддає булаву.

У 1676 р. П. Дорошенко зрікається гетьманства.

Дем'ян Многогрішний, 69 – 72 рр. (Лівобережжя)

1669 р. – Глухівські
статті з Москвою

Утримував загони
компанійців (особиста
кінна гвардія гетьмана
з числа найманців)

Був першим засланий
до Сибіру

Іван Самойлович'72– 86 рр.

1672 р. – Конотопські статті з Москвою

З 1676 р. – гетьман двох берегів Дніпра

1678 р. - Великий згін

1686 р. – Підпорядкування Московському патріархатові Київської митрополії

1686 р. - I Кримський похід

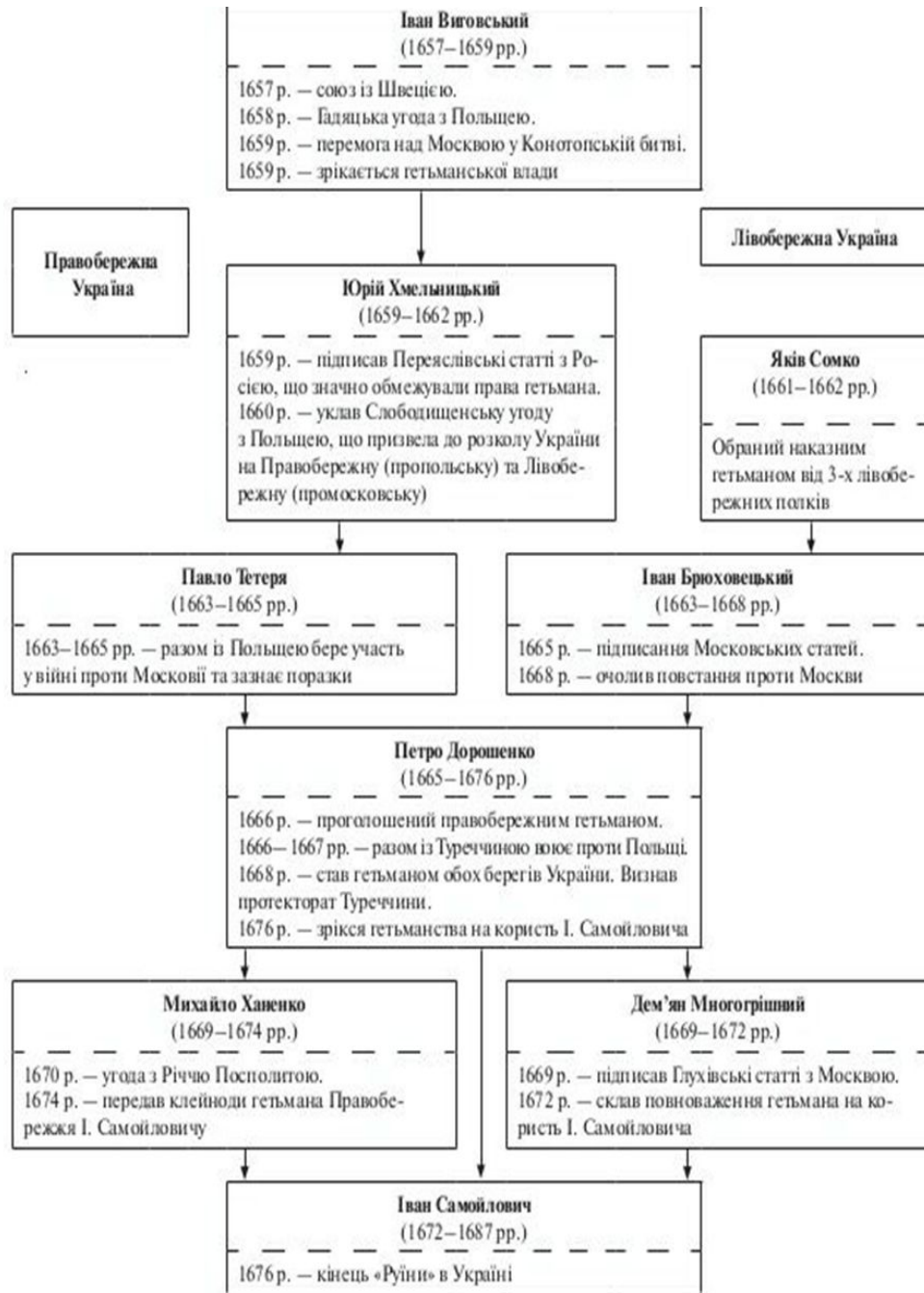
1686 р. – підпорядкування Московським патріархатом Київської митрополії

У 1686 р. Росія + Річ Посполита = “Вічний мир” (Андрусівський 2.0) .

1. Кордон між Річчю Посполитою та Московською державою пролягав по Дніпру (Поділля залишалося під владою Туреччини).
2. Запоріжжя та м. Київ відходили до Москви.
3. Між державами створюється буферна зона (Брацлавщина)

Гетьман vs Кошовий отаман

П. Дорошенко

І. Сірко (Чортомлицька Січ)

Іван Сірко

Під час “Руїни” Чортомлицьку Запорозьку Січ очолював кошовий отаман **Іван Сірко**

І.Сірко провів близько 60 битв проти військ Туреччини та Кримського ханства. Зовнішньо-політична орієнтація кошового отамана постійно змінювалася.

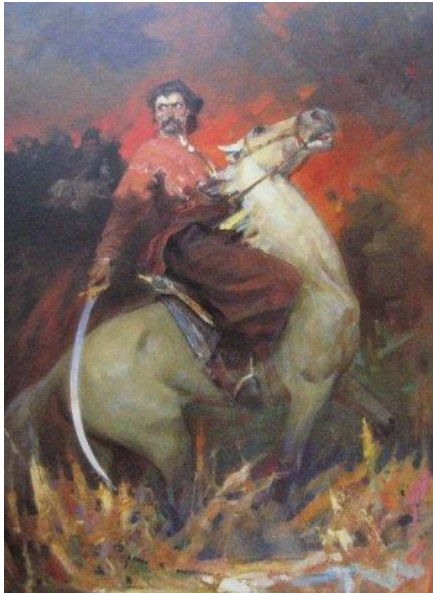
- ніж перший - Після перемоги І. Виговського над московським військом під Конотопом 1659 року, несподівано завдає поразки кримським татарам

- ніж другий - нападає на українські міста, захоплює території від Дністра до Дніпра, а потім пише листа російському царю, начебто той прийшов, і прийняв такий дарунок.

- ніж третій – коли Дорошенко здобуває владу по обидва боки Дніпра, Сірко йде на Чигирин, щоб обирати нового гетьмана, чим змушує гетьмана залишити Глухів

- ніж четвертий – 1672 року під час облоги Львова, Сірко забирає своє військо й повертається на Запоріжжя. Дорошенко був змушений підписати Бучацький мирний договір.

- ніж п'ятий – випадок у 1675 році, під час так званого визвольного походу знищив 3 тисячі українців.

Лист запорожців султанові

Ти — шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш і самого Люцифера секретар! Який ти в чорта лицар, що голою сракою їжака не вб'єш? Чорт висирає, а твоє військо пожирає. Не будеш ти синів християнських під собою мати, твого війська ми не боїмось, землею і водою будем битися з тобою. Вавілонський ти кухар, македонський колісник, єрусалимський бровирник, Олександрійський козолуп, Великого й Малого Єгипту свинар, вірменська свиня, татарський сагайдак, кам'янецький кат, подолянський злодіюка, і всього світу і підсвіту блазень, самого гаспида внук і нашого хуя крюк, а нашого Бога дурень. Свиняча морда, кобиляча срака, різницька собака, нехрещений лоб, мати твою вйоб! Отак тобі козаки відказали, плюгавче! Невгоден єсі матері вірних християн! Числа не знаєм, бо календаря не маєм, місяць в небі, рік у книзі, а день такий у же, як і у вас, поцілуй за те у сраку нас!..

Слобожанщина

Передумови колонізації

Незаселеність земель у верхів'ях Псла, Ворскли, Сіверського Дінця через набіги

Зацікавленість московського уряду у заселенні цих земель для захисту московських кордонів

Складна внутрішня ситуація в Гетьманщині, пов'язана з Національно-визвольною війною та Руїною

Надання московським урядом пільг переселенцям (звільнення від податків за промисли, право займанщини тощо)

